

FMI i Banc Mundial: revolució de vellut?

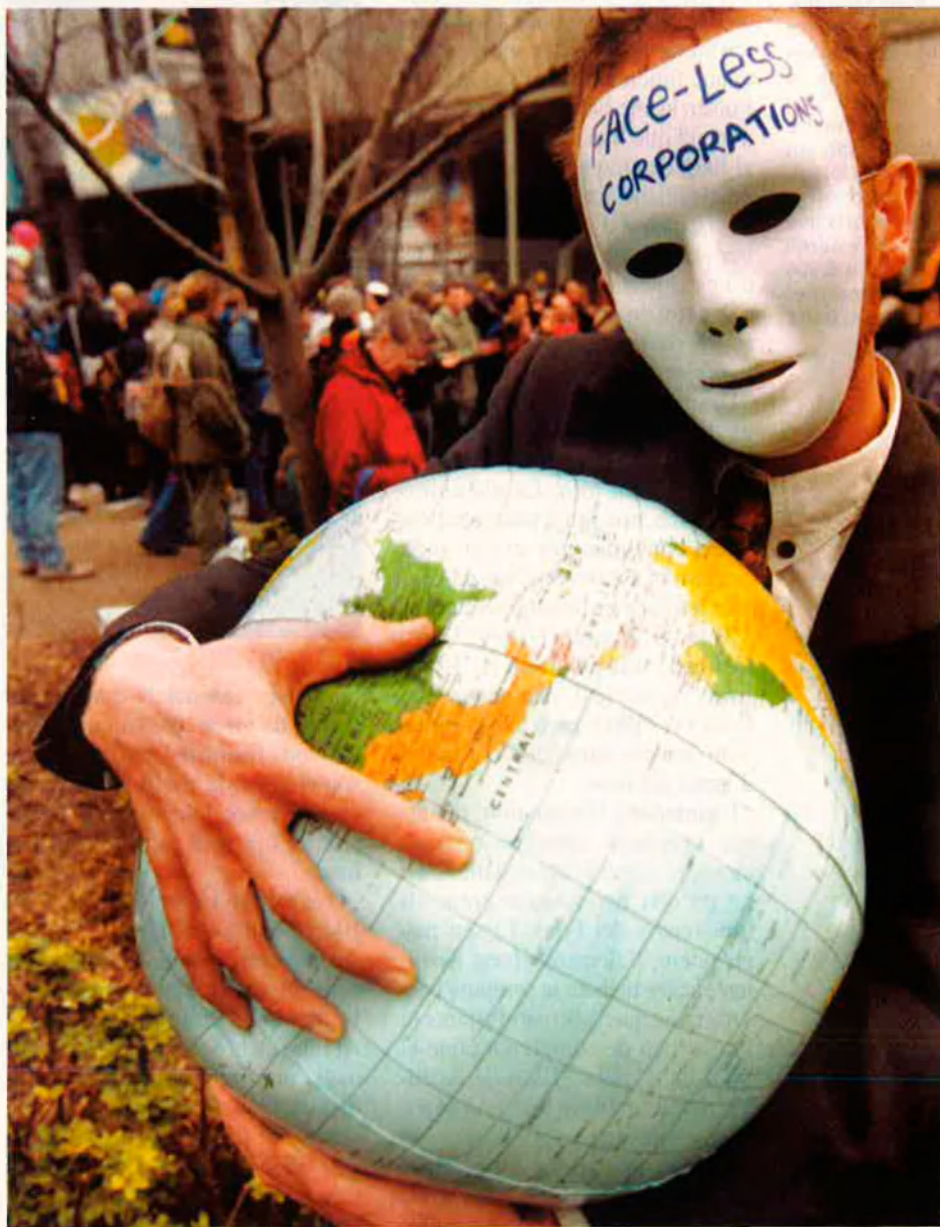
El Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial es donen cita a Praga per tal de celebrar la seva assemblea anual, entre rumors que parlen de crisi interna i molts crits de protesta al carrer, amb veus vingudes d'arreu del món.

El 1989, la policia a Praga no tenia cap problema a arrencar de les mans la càmera a qualsevol turista que s'atrevis a fotografiar una manifestació anticomunista. El qui signa aquestes ratlles ho va veure amb el seus ulls. Deu anys després, i amb una revolució pacífica per mig, les forces de seguretat txeques tindran aquesta setmana una magnífica oportunitat de mostrar si elles també es van reciclar.

Dimarts, 26 de setembre, el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Banc Mundial (BM) inauguren oficialment la seva assemblea anual conjunta, a Praga. Per animar la festa s'espera l'assistència de 20.000 persones que creuen que ha arribat el moment de passar comptes amb dues de les dues institucions bancàries més poc conegudes i polèmiques del món.

Qüestió de tossuderia. La "Jornada mundial contra el capitalisme", convocada per unes 400 ONG d'arreu del món, tindrà davant seu al carrer a 11.000 policies i soldats, i a dintre del palau de Congressos de Praga milers de delegats esporuguits, provinents de 182 països membres de l'FMI i del BM. El fantasma de Seattle tornarà a rondar, i potser el de la revolució fallida de 1968 també.

Tot és una qüestió de tossuderia. Els manifestants que han viatjat fins a Praga no estan disposats a baixar la pressió fins veure que les dues institucions canvien radicalment de programa, o millor encara, es desfan com un terròs de su-

ARXIU / EFE

Les protestes contra les actuacions del Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial es faran sentir a la capital de la República Txeca. S'hi espera la presència d'un es 20.000 persones.

cre. Després d'anys d'errar pel desert, l'esquerra va trobar a Seattle un bon os per rosegat, la globalització econòmica, i no sembla disposada a deixar-lo anar fins que s'escoltin les seves raons.

El Fons Monetari, i una mica menys el BM, que sembla haver entrat en una crisi de consciència, volen demostrar per la seva banda que les seves receptes funcionen, i que malgrat els errors dels anys 80 i 90, hi ha països com la República Txeca que se n'han sortit prou bé.

James Wolfensohn, president del Banc Mundial. Segons 'Le Monde', aquest organisme ha emprès "una refundació social", amb uns 180 sociòlegs, antropòlegs i geògrafs que assessoren els 5.500 economistes del Banc.

Un cert nerviosisme. Poques ciències com l'economia permeten tantes discussions sobre què és el que funciona i què és el que no. Potser la medicina. En certa manera, el que han fet l'FMI i el BM al llarg de cinquanta anys ha estat precisament això: ser els metges de capçalera d'un món que va saber-se posar dempeus després d'una guerra devastadora, però que entra en un nou segle amb dos terços de la població vivint en la pobresa.

Després d'anys de fer empassar medicines als altres, tot sembla indicar que a l'FMI i al BM els ha arribat el seu torn. En els últims 18 mesos, una mitja dotzena d'estudis han aparegut en el món acadèmic, sobre com han de canviar les dues institucions fundades a Bretton Woods el 1944. Quasi tots han estat publicats als Estats Units (principal accionista del Fons i del BM), però han comptat amb la col·laboració d'experts d'arreu del món.

L'ambient a Washington, per als qui coneixen ambdues institucions, no sembla gaire galdós. Hi ha un cert nerviosisme entre els funcionaris del Fons. El seu nou president, l'alemany Horst Koehler, encara insistia la setmana passada a dir que "els manifestants (a Praga) han de comprendre que el Fons ha canviat". El to de Koehler, però, semblava més una súplica que una altra cosa.

Pel que fa al Banc Mundial, la institució que presideix l'americà James Wolfensohn ja fa temps que ha emprès el que el diari francès *Le Monde* anomena "una

refundació social". Uns 180 sociòlegs, antropòlegs i geògrafs treballen des de fa uns quants anys al costat dels 5.500 economistes del Banc, que ha reorientat la seva política cap a la lluita contra la pobresa. "El 1990 tan sols n'eren quatre", explicava recentment *Le Monde* en un article de to esperançat.

Qui paga mana. Quan es parla de reformar l'FMI o del BM, hi ha

ARXIU / EFE

tres coses essencials que no cal perdre de vista: que són dues institucions formades per estats, que són entitats de crèdit, no associacions democràtiques, i que per tant, el qui més paga és qui més mana.

Que els fundadors del Fons i del BM (39 països el 1945) acceptessin aquestes condicions quan es van reunir a Bretton Woods (Estats Units) no ha de sorprendre ningú. Al final de la Segona Guerra Mundial, l'únic país que estava en condicions d'aixecar Europa i el món sencer era Estats Units.

El Fons Monetari Internacional va ser creat per "fomentar la cooperació monetària internacional (...), fomentar l'estabilitat canviària, contribuir a l'establiment d'un

sistema internacional de pagaments i a posar a disposició dels països membres amb dificultats de balança de pagaments (...) els recursos generals de la institució" de forma temporal.

Per a dur a terme aquesta tasca, el Fons disposa de sis instruments de préstec, reemborsables de dotze mesos a cinc anys, depenent de la fórmula.

El Banc Mundial té com a missió "contribuir a la reconstrucció i al desenvolupament dels territoris de les nacions-membres facilitant la inversió de capital amb un objectiu productiu" i "promoure un creixement equilibrat del comerç internacional a llarg termini" (article 1).

L'FMI per tant, havia de ser una institució de crèdit només per a polítiques macroeconòmiques i financeres, per a països en dificultats de pagaments. El Banc havia de contribuir al desenvolupament amb inversions directes sobre el terreny.

A Bretton Woods es van enfrontar dues tendències: una, la nord-americana, que preconitzava un control governamental extret de les dues institucions, i l'anglesa, defensada per Lord Keynes, que cercava la independència de l'FMI i del Banc de les vicissituds nacionals. Va triomfar, naturalment, la nord-americana.

Curiosament, la principal crítica actual contra l'FMI i contra el Banc és precisament la seva arrogància burocràtica, el seu aïllament i la seva manca de sensibilitat social. Una de dues: o bé els governs es van equivocar, o els buròcrates van acabar imposant-se.

Corrupció impressionant.

Aquest és un dels debats ocults dins la gran cridòria que envolta l'FMI. Un dels casos que citen més sovint els enemics del Fons és la crisi asiàtica de 1997 i la manera com els seus funcionaris s'hi van enfrontar.

"Cap dels països de l'Est asiàtic tenia un problema seriós amb el seu deute públic: els problemes van sorgir entorn del deute privat, ja fos en el sector bancari (Corea

del Sud) o en el sector empresarial (Indonèsia)”, explicava recentment un dels experts actuals en la reforma de l’FMI, el professor nord-americà de l’Institut d’Economia Internacional John Williamson.

En altres paraules: els països del miracle asiàtic, que durant trenta anys no van deixar de créixer ininterrompudament, van complir en línies generals els seus criteris de deute públic. A més a més, tots els estudiosos coincideixen a destacar l’altíssim nivell d’estalvis intern en aquests països (incomparablement més alt, per exemple, que el que hi ha en aquests moments en els eufòrics Estats Units).

Què és el que va passar aleshores? Doncs que al costat d’aquesta política de deute públic en general correcta, que complia els requisits del Fons, hi havia una corrupció en el cor de l’estat i sobretot en el sector privat impressionant. La liberalització de mercats financers, del mercat immobiliari, de les telecomunicacions, es va fer sense cap control. L’FMI no s’hi va ficar mai en aquest aspecte, o millor dit (sospiten molts), va preferir tancar els ulls.

Aquest va ser el seu primer error, però el segon va ser pitjor. “L’última onada de crisis financeres va afectar l’Amèrica Llatina en els anys 80, quan els dèficits públics i les polítiques monetàries permissives van portar a una inflació galopant. En aquest cas, l’FMI va imposar correctament mesures d’austeritat fiscal”. Són paraules esclaridores d’un dels principals crítics actuals de Fons, l’ex-economista en cap del Banc Mundial, Joseph Stiglitz.

L’FMI va recomanar afrontar la crisi del sector privat escanyant la despesa pública, una mesura que en països com Tailàndia no calia... entre altres coses perquè els mateixos països de la regió tenien superàvits fiscals.

En un polèmic article a la premsa nord-americana publicat al mes d’abril, Stiglitz es formulava la pregunta que es fa molta gent que ha tingut l’experiència de tractar amb l’FMI: “era el personal el que pressionava els directors execu-

L’FMI sembla que va ser pressionat pel govern nord-americà perquè donés suport al preu que fos a les reformes de Borís Ieltsin.

tius, o eren els directors executius els que pressionaven el personal?”

Obres faraòniques. Qui imposa la llei en l’FMI, els polítics, els ministres de Finances, o els buròcrates? O potser el tresor nord-americà, com assenyalen els més crítics? Aquesta és la gran qüestió, de la qual depenen moltes solucions als seus problemes. Sobretot perquè no se sap quina és la resposta que fa més por. Va ser més inconscient la manera de tractar la crisi a l’Àsia, o la política de l’FMI a Rússia, on 4.000 milions de dòlars en ajuts semblen haver-se evaporat en els últims tres anys? En aquest cas, l’FMI sembla que va ser pressionat pel govern nord-americà perquè donés suport al preu que

fos a les reformes del president Borís Ieltsin. Però, certament, la decisió de Moscou de suspendre el pagament del seu deute extern va ser una decisió unilateral de les més altes esferes russes.

Els problemes semblen haver acabat explotant-li a la cara a l’FMI, i de retruc, al Banc Mundial. Des de fa anys és moda criticar les obres faraòniques que el Banc va impulsar en països africans o asiàtics durant dècades. Preses buides d’aigua, autopistes que no porten enlloc... S’oblida fàcilment que “el Banc Mundial es va convertir en un líder mundial àmpliament reconegut en l’anàlisi de costos, d’enginyeria, de selecció i disseny de projectes”, aspectes pels quals molts països li deuen formació i assessorament durant anys, en paraules de l’experta (de nou nord-americana) Anne Krueger.

Entre destruir i reformar, els economistes més prestigiosos ho tenen clar. El Fons podria tornar a ser un prestamista a curt termini, el Banc podria concentrar-se en els projectes sanitaris, educacionals... S’hauria de liquidar el deute dels més pobres, crear una unitat d’estadística independent... Falta convèncer els accionistes i els manifestants a Praga.

Jordi Zamora (Praga)

Manifestació a Washington, el 15 d’abril d’enguany, contra el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial. La policia va arrestar més de 200 persones de les 500 que s’hi van aplegar per protestar per l’economia globalitzadora.